

ÖSSZEFOGLALÓ TÉT ATTASÉI BESZÁMOLÓ

2007. FEBRUÁR – 2010. JÚNIUS

DR. GRACZKA GYULA, MOSZKVA

1. OROSZORSZÁG K+F ÉS INNOVÁCIÓS RENDSZERÉNEK FŐ JELLEMZŐI

1.1.A K+F+I politika fő ismérvei

Az oroszországi tudományos és technológiai élet legfontosabb szabályozója a Vlagyimir Putyin elnök által 2002. március 30-án aláírt Pr-576 számú rendelet, amely **„Az Oroszországi Föderáció tudományos és technológia fejlesztési politikájának 2010-ig terjedő és hosszú távú alapjai”** címet viseli.

A dokumentum meghatározza a tudomány és a technológia fejlesztése állami politikájának legfontosabb irányait, feladatait és azok végrehajtásának módjait, továbbá kijelöli azokat a közgazdasági és egyéb szabályzókat, amelyek feltétlenül szükségesek az ország tudományos és technológiai tevékenységének aktivizálásához.

Az elnöki rendelet alapjaként az **Oroszországi Föderáció Alkotmánya**, továbbá **„A tudományról és az állami tudományos-műszaki politikáról”**, valamint **„Az állami tervezésről és az Oroszországi Föderáció társadalmi-gazdasági fejlődésének programjairól”** című szövetségi törvények szolgálnak.

A rendelet megnevezi az ország nemzeti **„prioritásait”**, **valamint** meghatározza azok végrehajtásának útjait és módját. E prioritások sorába olyan fő feladatok tartoznak, mint a lakosság életszínvonalának emelése, tartós gazdasági fejlődés biztosítása, a tudomány, az oktatás és a kultúra fejlesztése, valamint az ország biztonságának és védelmi képességének erősítése.

A dokumentum szerint a tudomány és technológia fejlesztésének alapjaiként a következők szolgálnak:

- Alaptudományokkal, tudományos és műszaki fejlesztéssel, valamint oktatással foglalkozó intézetek, felsőoktatási intézmények, vállalatok, elismert tudományos iskolák;
- Alkalmazott kutatás és fejlesztés, továbbá az annak háttéréül szolgáló ipari-technológiai potenciál;

- Magasan képzett tudományos szakemberek;
- Természeti kincsek;
- Fejlett közlekedési, hírközlési és információs infrastruktúra.

A tudomány- és technológiafejlesztés állami politikájának legfontosabb feladata és célja az ország **innovációs fejlődésre történő átállítása**, összhangban a kijelölt prioritásokkal.

E célok és feladatok megvalósítása érdekében az alábbiak szükségesek:

- Olyan **szervezeti és közgazdasági mechanizmusok**, amelyek biztosítják az innovációs fejlődésre történő átállást, továbbá segítik az alap- és alkalmazott tudományok fejlődését;
- A tudományos, műszaki-tudományos és innovációs tevékenység **jogi alapjainak tökéletesítése**;
- A tudományos kutatással és műszaki fejlesztéssel foglalkozó intézmények **tevékenységének összehangolása** a piacgazdaság követelményeivel. Biztosítani kell az állami és a magántőke részvételét a tudomány, a technológia és a technika fejlesztésében;
- Az **állami szabályozás és a piaci mechanizmusok összhangjának megteremtése** a tudományos, tudományos-műszaki és innovációs tevékenység támogatásában úgy, hogy mindez összhangban legyen a prioritásokkal;
- A felsőfokú végzettségű tudományos és műszaki szakemberek **képzési rendszerének tökéletesítése**;
- A gazdaság **polgári és hadiipari szektorai közötti együttműködés aktivizálása**, a kettős alkalmazású technológiák felhasználásának fejlesztése;
- A műszaki és környezeti **katasztrófák megelőzését** szolgáló tudományos és műszaki kutatások fejlesztése;
- A **hadsereg** fegyverzetének és műszaki eszközeinek **modernizálása**, a védelmi ipar fejlesztése;
- A **terrorizmus** - beleértve annak nemzetközi formáit is – **elleni harc** műszaki eszközeinek, formáinak és módszereinek fejlesztése.

A dokumentum értelmében a tudomány és a technológia fejlesztése állami politikájának legfontosabb irányai és feladatai az alábbiak:

- A. Alap kutatás, alkalmazott kutatás és fejlesztés;
- B. A tudomány és technológia állami szabályozásának tökéletesítése;
- C. Nemzeti innovációs rendszer kialakítása;
- D. A tudományos, tudományos-műszaki eredmények felhasználásának tökéletesítése;
- E. A tudományos-műszaki értelmiség megtartása és továbbképzése;
- F. A tudomány és az oktatás integrációja;
- G. A nemzetközi tudományos-műszaki együttműködés fejlesztése.

Oroszország tudományos és technológiai politikájának elemzéséhez fontosnak tartom a fenti hét pont részletesebb kifejtését.

A. Alap kutatás, alkalmazott kutatás és fejlesztés

Mivel az alapkutatás a társadalom fejlődésének fontos része, annak irányait az ország tudományos közösségének kell meghatározni, figyelembe véve Oroszország nemzeti érdekeit, valamint a tudomány, a technológia és a műszaki fejlődés világtendenciáit.

Az alkalmazott kutatást és fejlesztést úgynevezett „prioritásirányok” mentén kell végezni, cél a tudományos-műszaki és technológiai problémák komplex vizsgálata és megoldása révén olyan „végtermék” létrehozása, amely innovációs produktummá válhat.

Az alapkutatás, valamint az alkalmazott kutatás-fejlesztés legfontosabb feladatai az alábbiak:

- A technológiai áttörést biztosító alapkutatások támogatása;
- A tudományos-technikai és technológiai fejlődés távlati irányainak kijelölése;
- A társadalomtudományi kutatások szerepének növelése;
- A tudományos és tudományos-műszaki iskolák támogatása és fejlesztése;
- A haditechnikai kutatás-fejlesztés támogatása, minőségileg új fegyverzet és haditechnika kifejlesztése;
- A tudományos műszergyártás kutatási, tervezési és kísérleti előállítási bázisának tökéletesítése;
- Közös használatú, különleges tudományos berendezések üzemeltetése, beleértve a lízinget is;
- Az információs és infokommunikációs infrastruktúra fejlesztése.

B. A tudomány és technológia állami szabályozásának tökéletesítése

- A tudományt, a technikát és a technológiát prioritásirányok mentén kell fejleszteni, mind szövetségi, mind pedig alacsonyabb szinten. A prioritásirányokat rendszeresen korrigálni kell;
- Ki kell dolgozni a kritikus technológiák szövetségi, regionális és iparági listáját;
- Az állami megrendelések alapját az úgynevezett kutatási-fejlesztési célprogramok, továbbá az állami szintű innovációs projektek jelentik;
- Ki kell dolgozni a prioritásirányok állami támogatását szolgáló mechanizmusokat;
- Hatékonyságának növelése céljából az állami tudományos és fejlett technológiai szektor reformja szükséges, a vonatkozó pénzügyi és személyi feltételek figyelembe vételével;
- Fejleszteni kell a nem állami tudományos és fejlett technológiai szektort;
- Az akadémiai tudományos szektort adaptálni kell a piacgazdasági viszonyokhoz;
- Olyan újfajta szervezeti egységeket kell létrehozni (holdingok, szövetségi szintű tudományos és fejlett technológiai központok, ágazatközi tudományos centrumok, stb.), amelyek képesek biztosítani a fejlett technológiák alkalmazását és elterjesztését;
- Az állami tudományos központok tevékenységét tökéletesíteni kell az akadémiai és felsőoktatási tudományos szektorok integrációja révén;

- Az állami tudományos és fejlett technológiai szektor finanszírozását tökéletesíteni kell, széleskörűen kell alkalmazni a pályázati alapú célfinanszírozást;
- Tökéletesíteni kell az „Oroszországi Alaputatási Alap”, az „Oroszországi Humán Tudományos Alap”, valamint a „Tudományos-műszaki Szférában Tevékenykedő Kisvállalkozások Fejlesztésének Alapja”, továbbá a nem költségvetési finanszírozású alapok működését;
- Elő kell segíteni az Oroszországi Föderáció alanyainak tudományos, tudományos-műszaki és innovációs tevékenységét, tudományos-technológiai övezeteket kell létrehozni, fejleszteni kell a tudományos városokat („naukogradokat”);
- Megfelelő szinten kell tartani az újfajta fegyverek, haditechnikai eszközök és berendezések kifejlesztésére szánt pénzeszközöket, erősíteni kell a hazai gyártók pozícióit a nemzetközi fegyver- és haditechnikai kereskedelemben;
- A hazai tudomány, technika és technológia eredményeit az ország minél szélesebb közvéleményével kell megismertetni;
- Kedvező üzleti légkört kell kialakítani az innováció számára, minél több műszaki újdonság ipari hasznosítását kell megteremteni, magánbefektetéseket kell bevonni a fejlett technológiai szektorba.

C. Nemzeti innovációs rendszer kialakítása

A nemzeti innovációs rendszer feladata többek között az, hogy biztosítsa a különböző szintű államigazgatási szervek, a tudományos-technológiai szféra és a vállalatosági szektor közötti együttműködést az ország „prioritásirányainak” minél tökéletesebb fejlesztése érdekében.

A nemzeti innovációs rendszer tehát az alábbiakat foglalja magában:

- Kedvező gazdasági és jogi körülmények megteremtése;
- Innovációs infrastruktúra kialakítása;
- A tudományos kutatás és kísérleti fejlesztés eredményeinek gazdasági hasznosítását elősegítő állami mechanizmusok tökéletesítése.

Az innovációs rendszer megteremtése az alábbi fő feladatok megoldását teszi szükségessé:

- Az innovációs folyamat résztvevői közötti kapcsolatok tökéletesítése, beleértve az állami tudományos intézetek és felsőoktatási intézmények, valamint az iparvállalatok közötti kapcsolatokat is;
- A nem költségvetési finanszírozási formák egyre szélesebb körű elterjesztésének segítése, a kockázati tőke bevonásához szükséges intézményi és jogi feltételek megteremtése;
- Innovációs infrastruktúra (innovációs-technológiai központok, technológiai parkok stb.) kialakítása, tanácsadó cégek, valamint szellemi tulajdon védelmével és tudományos-technikai szolgáltatásokkal foglalkozó központok létrehozása.

D. A tudományos és tudományos-műszaki tevékenység eredményei felhasználásának tökéletesítése

E téren a legfontosabb feladatok az alábbiak:

- A tudományos kutatás és műszaki fejlesztés eredményei információs rendszerének megteremtése, az információkhoz történő minél szélesebb körű hozzáférés biztosítása;
- A tudományos és műszaki fejlesztési vívmányok hasznosításának és jogvédelmének állami biztosítása;
- Az állam által birtokolt tudományos, tudományos-műszaki eredmények befektetőknek történő átadása, a folyamat jogi rendezése;
- A szellemi tulajdonjogok piacának megteremtése;
- Szabadalmi tevékenység tökéletesítése.

E. A tudományos és műszaki értelmiség pályán való megtartása és továbbképzése

Elengedhetetlen a tudományos és mérnöki munka presztízsének emelése.

A kutatók pályán történő megtartásához és tudásuk fejlesztéséhez az alábbiak szükségesek:

- Kedvező munka- és fizetési feltételek megteremtése a tehetséges fiatalok tudományos és műszaki szférába történő bevonásához;
- A vezető tudományos kutatók képzése és a „prioritásirányok”, valamint az állami szintű innovációs projektek közötti összhang megteremtése, a kutatók szerződéses alkalmazásának széles körű elterjesztése;
- A tudományos kutatók előmeneteli rendjének, a nekik biztosítandó szociális garanciák jogi alapjainak tökéletesítése, juttatásaik növelése;
- A felsőoktatási intézmények, valamint az állami tudományos központok aspiráns és nagydoktori képzési színvonalának emelése;
- A külföldön dolgozó kutatók hazatérésének és a tudományos-műszaki fejlesztési szférában történő elhelyezkedésüknek a segítése;
- Élethosszig tartó tanulás bevezetése az innovációs szférában tevékenykedők körében, a tudományos, tudományos-műszaki és innovációs szféra közti átjárhatóság megteremtése.

F. A tudomány és az oktatás integrációja

E téren a legfontosabb feladatok az alábbiak:

- Integrált tudományos-oktatási rendszerek megteremtése, egyetemek közötti kooperáció, tudományos - oktatási - ipari centrumok létrehozása, nemzetközi együttműködés fejlesztése a tudományos, műszaki és innovációs szféra szakemberigényének biztosítására;
- Korszerű információs és telekommunikációs, valamint egyéb, tudásigényes technológiák kifejlesztése és alkalmazása a tudományos kutatásban, a műszaki fejlesztésben és az oktatásban;
- Az akadémiai, egyetemi és ipari műszerpark közös használatának biztosítása a kutatásban és az oktatásban.

G. A nemzetközi tudományos-műszaki együttműködés fejlesztése

- Elő kell mozdítani a kölcsönösen előnyös és egyenjogúságon alapuló nemzetközi együttműködésben való részvételt, ösztönözni kell a hazai tudományos, tudományos-műszaki és innovációs szférába irányuló külföldi befektetéseket;
- Elő kell segíteni nemzetközi tudományos laboratóriumok, integrált tudományos-oktatási és tudományos-ipari központok létrehozását, valamint az oroszországi tudományos és műszaki termékek nemzetközi piacokra történő kijutását;
- Tökéletesíteni kell a tudományos és műszaki vívmányok - beleértve a kettős felhasználásúakat is - exportjának ellenőrzését;
- Fejleszteni kell a külföldön tudományos, műszaki és innovációs tevékenységben foglalkoztatott orosz szakemberekkel való együttműködést, őket be kell vonni az orosz részvételű nemzetközi programokba;
- Nemzetközi együttműködés az oroszországi tudományos szakemberek képzésében;
- A FÁK országok közötti, illetve az orosz-belorusz együttműködés fejlesztése;
- Külföldi hallgatók oroszországi, valamint orosz hallgatók külföldi felsőoktatási intézményekben történő képzése, szakemberek továbbképzése.

A tudomány és a technológia állami politikájának **kiemelt feladata** az ország **innovációs fejlődésre történő átállítása**. Ezért a tudomány és a technológia fejlesztésének legfontosabb irányai és feladatai között (alaptudományok fejlesztése, az alkalmazott kutatás és fejlesztés ösztönzése, a tudomány és technológia állami szabályozásának tökéletesítése, nemzeti innovációs rendszer kialakítása, a tudományos és tudományos-műszaki eredmények felhasználásának aktivizálása, a tudományos-műszaki értelmiség megtartása és továbbképzése, a tudomány és az oktatás integrációja, a nemzetközi tudományos-műszaki együttműködés fejlesztése) **elsőrendű fontosságú a nemzeti innovációs rendszer megteremtése**.

2006. Putyin elnök rendeletben határozta meg tudomány és technológia fejlődésének prioritásait a 2007 -2010-es évekre:

1. Informatika és telekommunikáció;
2. Biotechnológia;
3. Nanotechnológia;
4. Energiatakarékosság;
5. Ésszerű természetgazdálkodás;
6. Teroellenes kutatás-fejlesztés;
7. Korszerű fegyverzetek.

Az utasítás felsorol továbbá 34, a fejlődés szempontjából „kritikus technológiát”.

2009. Medvegyev elnök a „Modernizáció és a gazdaság technológiai fejlesztése” bizottság első ülésén módosítja a prioritásokat:

1. Energiahatékonyság, energiatakarékosság;
2. Nukleáris technológiák;
3. Úrtechnológiák, űrtávközlés, navigáció;
4. Gyógyászati technológiák, diagnosztika, hatóanyagok;
5. Stratégiai infokommunikációs technológiák;

Szövetségi célprogramok

Kiemelkedően fontos helyet foglalnak el az oroszországi fejlesztésekben a 2007 – 2012. évekre elfogadott szövetségi célprogramok, amelyek a felsorolt prioritások mentén jönnek létre, és bekerülnek az állami költségvetésbe, mint finanszírozási fejezetek. Ezen belül a K+F terület prioritási programjaira a központi költségvetés 2009-ben 390 milliárd rubelt (2380 milliárd forint) biztosított, illetve 2010-re 394 milliárd rubelt (2760 milliárd forint) biztosít, ami nagyjából a GDP 1%-a.

A legjelentősebb szövetségi célprogramok az alábbiak:

- **Világóceán**
- **Az oktatás fejlesztése**
- **Környezetvédelem és természeti erőforrások**
- **Nemzetközi termonukleáris reaktor**
- **Űrprogram**

A program jelentősége a Columbia űrsikló tragikus 2003. februári balesete és az űrsikló program 2010-es leállítása óta megnőtt. Mostantól a Nemzetközi Űrállomás megközelítése csak orosz hordozórakétákkal lehetséges. Szoros kapcsolatban áll a Globális navigációs rendszer létrehozását előirányzó célprogrammal.
- **Nemzeti technológiai bázis**

A program a következő alapvető feladatok megvalósítását tűzte ki célul:

 - Tudásintenzív technológiák, konkurenciaképes termékek előállítására;
 - A hazai ipar átállítása modern technológiákra;
 - Tudományos és technológiai fejlesztés;
 - A fejlett technológiákat alkalmazó iparágakban foglalkoztatottak tudásszintjének emelése;
 - Az új technológiák értékesítésének aktivizálása.

A célprogram által megvalósítandó technológiai fejlesztések az alábbiak:
Új anyagok, számítógéprendszerek, telekommunikáció, rádiótechnikai rendszerek, optikai-elektronikus-, lézer- és infravörös rendszerek, új generációs nukleáris technológiák, ipari berendezések, új generációs motorok, energetika, energiatakarékosság, vegyipari műveletek, biotechnológia, szállítási rendszerek, tiszta lakókörnyezet megteremtése.
- **A polgári repülés műszaki fejlesztése 2002-2010 között, majd 2015-ig**

Oroszországban hatalmas területe miatt különösen nagy jelentősége van a repülésnek. Az elmúlt évtizedben az orosz repülőgépgyártás elmaradt a szükséges fejlesztésekkel, a repülőgéppark elöregedett, a sok kis légitársaság képtelen a szükséges fejlesztéseket végrehajtani. A célprogram a stratégiai iparágként kezelt repülőgépgyártás műszaki újjáélesztését tűzte ki fő céljául.
- **A védelmi ipar átalakítása és fejlesztése**
- **Kutatás és fejlesztés a tudomány és a technika prioritásterületein**
- **A tudomány és a felsőoktatás integrációja**
- **Egységes oktatási információs hálózat fejlesztés**

- **E-Oroszország**

A program legfontosabb elemei az alábbiak:

- Az információs-kommunikációs technológiák alkalmazásához szükséges törvényi és állami szabályozási rendszerek tökéletesítése;
- Az államhatalmi szervek nyitottságának és az állami információk széles körű elérhetőségének biztosítása, az állami szervek és a polgárok közötti, információs és kommunikációs technológiákon alapuló összeköttetés létrehozása;
- Az államhatalmi szervek és az önkormányzatok működésének tökéletesítése információs és kommunikációs technológiák alkalmazásával;
- Az államhatalmi szervek és a helyi önkormányzatok, valamint a gazdasági szféra szereplői közötti együttműködés tökéletesítése, az információs és kommunikációs technológiák széles körű elterjesztése a gazdasági szféra szereplői között;
- Információs és kommunikációs technológiai szakemberek képzése;
- A független tömegtájékoztatási eszközök fejlesztése;
- A telekommunikációs infrastruktúra fejlesztése, a nyílt információs rendszerekhez történő csatlakozás helyeinek kialakítása;
- Elektronikus kereskedelmi rendszer megteremtése;
- Társadalmi támogatottság kialakítása.

Az E-Oroszország célprogram végrehajtásában 32 minisztérium és országos hatáskörű szerv, valamint az Orosz Tudományos Akadémia vesz részt.

1.2.A K+F és innováció rendszere, intézményi és finanszírozási struktúrái, jogszabályi keretei

- **Tudományos és Fejlett Technológiák Tanácsa**

2009 májusáig a tudományos-technológiai ágazat legfőbb irányító-tanácsadó testülete volt, vezetője maga Putyin elnök. Tagja volt az akadémia elnöke Jurij Oszipov, a Lomonoszov Egyetem rektora és más tudományos közéleti személyiségek. Miután Medvegyev elnök létrehozta saját tudományos tanácsadó testületét, Putyin miniszterelnök saját kabinetjében kialakította a Tudomány és Fejlett Technológiák Főosztályát, A. Hlunov vezetésével.

- **Az Orosz Gazdaság Technológiai Fejlesztésének és Modernizációjának Bizottsága (röviden: Modernizációs Bizottság)**

2009 májusában Medvegyev elnök hívta össze, azóta havonta aktuálisan változó helyszíneken ülésezik. A Bizottság összetétele kardinálisan eltér a korábbi elnöki tanácsadó testülettől. Az új tanácsadók túlnyomó többsége politikus és üzletember. A tudomány egyetlen képviselője A. Kovalcsuk OTA levelező tag, a Kurcsatov Intézet igazgató-menedzsere. Miután mind Medvegyev elnök, mind Putyin miniszterelnök meggyőződött arról, hogy az általuk megreformálhatatlan akadémia a múlthoz hasonlóan a jövőben sem fogja tudni végrehajtani az orosz gazdaság modernizációját, a vezetők megalkották saját paradigmájukat. Eszerint, közvetlen állami irányítással, zöldmezős beruházásokkal létrehozzák azokat az innovációs

klasztereket (Innopolisz, innograd, szilíciumvölgy?), amelyhez aztán csatlakozhat a hazai és nemzetközi tudományos innovációs és üzleti elit.

- **Oktatási és Tudományos Minisztérium**

Az Ipari, Tudományos és Technológiai Minisztérium jogutódjaként 2004-ben hozták létre.

A minisztérium feladatköre az állami oktatási rendszer működtetésén túl az alábbiakra terjedt ki:

- Egységes állami tudományos-műszaki és innovációs politika kidolgozása, továbbá a tudomány állami támogatásának biztosítása, irányítás a technológiai szférában, a tudomány és a technológia prioritásirányainak meghatározása.
- A beruházási politika kialakítása, felügyelete és végrehajtása az ipar és a tudomány területén;
- A szövetségi célprogramok kidolgozása és megvalósítása a hatáskörébe tartozó tudományos és technológiai ágazatokban;
- Részvétel a szellemi tulajdont képező termékek hasznosítását célzó állami politika kidolgozásában, a technológiai transzferben, valamint a nemzetközi szabványok és tanúsítványok elterjesztésében.

Az új kormányzati struktúrában a minisztérium felügyelete alatt 2004. és 2010. között ügynökségek és szolgálatok tevékenykedtek, melyek közül az Oktatási és Tudományos Minisztérium alá az alábbiak tartoztak:

Szövetségi Tudományos és Innovációs Ügynökség

Feladatai: egységes állami politika megvalósítása és állami szolgáltatások nyújtása az alap- és az alkalmazott kutatásokhoz, valamint a polgári célú perspektivikus technológiák fejlesztéséhez, az állami tudományos központok, szövetségi tudományos és fejlett technológiai központok állami támogatása, műszerparkok fejlesztése, közös használatuk elősegítése, a tudományos és műszaki információ rendszerének megszervezése, a tudományos, tudományos-műszaki és innovációs tevékenység információ-igényének biztosítása.

2010. április 4-én Medvegyev elnök rendelettel megszünteti az ügynökséget, jogutódjaként az **Oktatási és Tudományos Minisztériumot** jelöli meg.

Szövetségi Oktatási Ügynökség

Feladatai: az oktatási intézmények tevékenységének szervezése, az állami tudományos szervezetekben és a felsőoktatásban dolgozó tudományos és oktatási személyzet tovább- és átképzésének szervezése.

2010. április 4-én Medvegyev elnök ezt az ügynökséget is megszünteti. Feladatait az **Oktatási és Tudományos Minisztérium** veszi át.

Oktatási és Tudományos Szövetségi Szolgálat

Feladatai: ellenőrző és felügyelő tevékenység az oktatásban, a tudományban, a tudományos-műszaki tevékenységben és az ifjúságpolitikában, oktatási intézmények állami akkreditálása, külföldön és Oroszországban kiadott egyetemi és főiskolai oklevelek, valamint tudományos fokozatok egyenértékűségével kapcsolatos kérdések, egyetemi professzori és docensi címek, valamint tudományok doktora és

kandidátusa fokozatok odaítélése és a megfelelő oklevelek kiadása, doktori és kandidátusi „disszertációs tanácsok” megalakítása.

Szellemi Tulajdonjogok, Szabványok és Áruvédjegyek Szövetségi Szolgálat

Feladatai: a szellemi tulajdonjogok használatával és védelmével kapcsolatos szabályozás, a szellemi tulajdonnal kapcsolatos szakértői jelentések és dokumentáció, regisztrációs tevékenység, illetékekkel és szabványdíjakkal kapcsolatos ellenőrzés és felügyelet.

A minisztérium jelenleg átszervezés alatt áll, az új szervezeti és működési szabályzat megjelenése szeptemberre várható.

• Orosz Tudományos Akadémia

Oroszországban, napjainkban mintegy nyolcvan tudományos és oktatási intézmény nevében található meg valamilyen formában az „akadémia” vagy a „tudományos akadémia” kifejezés, államilag elismert státusú tudományos akadémia viszont mindössze hat van, melyek az alábbiak:

- Orosz Tudományos Akadémia;
- Orosz Orvostudományi Akadémia;
- Orosz Mezőgazdasági Akadémia;
- Orosz Építész Akadémia;
- Orosz Oktatási Akadémia
- Orosz Művészeti Akadémia

Az akadémiák között legnagyobb tekintélye és tudományos súlya az Orosz Tudományos Akadémiának (OTA) van. 2006-ban az OTA köztestületté alakult.

Az I. Péter cár által 1724-ben alapított intézmény egyrészt tudományági, másrészt pedig területi elv alapján működik. Ennek megfelelően, legutóbb 2002 májusában szabályozták szervezeti felépítését. Ezután a tudományos osztályok száma az alábbi kilencre csökkent:

- Matematikai Tudományok Osztálya;
- Fizikai Tudományok Osztálya;
- Informatikai és Számítástechnológiai Rendszerek Osztálya;
- Energetikai, Gépgyártási, Műszaki és Irányítási Folyamatok Osztálya;
- Kémiai- és Anyagtudományok Osztálya;
- Biológiai Tudományok Osztálya;
- Földtudományok Osztálya;
- Társadalomtudományok Osztálya;
- Történelem- és Nyelvtudományok Osztálya.

A tudományos osztályok mellett három regionális területi osztály (Távol-Keleti, Szibériai, Uráli), valamint 13 regionális tudományos központ (Vlagyikavkázi, Dagesztáni, Kabard-Balkár, Kazányi, Karéliai, Kolai, Csernogolovkai, Puscsinói, Szamarai, Szentpétervári, Szaratovi, Troicki és Ufai) tartozik még az akadémia szervezetébe.

Az Orosz Tudományos Akadémia fő tevékenysége:

- Természettudományi, élettudományi, műszaki és társadalomtudományi területeken alap- és alkalmazott kutatások végzése;
- Az állam által finanszírozott tudományos kutatások irányítása;
- A világ tudományos életében elért eredmények folyamatos nyomon követése és az ország érdekében történő alkalmazásuk elősegítése;
- Részvétel Oroszország tudományos-műszaki politikájának kialakításában, valamint a jelentős tudományos és műszaki projektek szakértői munkálataiban;
- A tudományos kutatók képzésének és továbbképzésének elősegítése, az akadémiai és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatok alakítása;
- Kapcsolattartás és együttműködés a tudományos kutatásokat végző ipari intézetekkel, a tudomány és az ipar közötti kapcsolatok erősítése;
- A nemzetközi tudományos és műszaki együttműködés fejlesztése.

Az OTA 2006-ban „állami státusú” szervezetből köztestületté alakult. Ennek az a lényege, hogy a Közgyűlés által választott vezetők irányítják; épületei, a kutatások végzéséhez szükséges eszközei és berendezései a köztestület tulajdonában vannak.

Az akadémia legfőbb irányító szerve a Közgyűlés, amely évente legalább egy alkalommal ülésezik. A Közgyűlések közötti időszakban az irányítási feladatokat az Elnökség látja el. Az Orosz Tudományos Akadémia elnöke Jurij Szergejevics Oszipov.

Napirenden van az OTA korszerűsítése, amely a tervek szerint a világszínvonalú alapkutatások arányának növelését, az alkalmazott K+F eredményeinek minél elterjedtebb hasznosítását, az oktatási és szakértői tevékenység jobbítását, az akadémiai intézethálózat optimálissá tételét tűzte ki célul. **Az OTA 2007-es Közgyűlése elvetette Putyin elnök javaslatát egy, az akadémia felett álló politikai irányító testület létrehozásáról. Azóta az akadémia tudománypolitikai szerepe érezhetően háttérbe szorult, állami költségvetése stagnál (reálértékben folyamatosan csökken).**

Az Orosz Tudományos Akadémia napjainkban alapvetően két fő problémával küzd. Az egyik a **kutatói gárda elöregedése**, a másik **pedig a finanszírozás nem kielégítő mértéke. Az Orosz Tudományos Akadémia 2010-ben 49,5 milliárd rubel állami támogatásban részesül.**

Az 1990. évi 130 ezres létszám napjainkra 112 ezerre esett vissza (ebből a kutatók száma 55 ezer), ugyanakkor megállt a további csökkenés. Kritikus viszont a helyzet a tudományos kutatók kormegoszlását illetően, mert átlagos életkoruk valamivel 50 év fölé emelkedett. A tudomány doktorainak átlagéletkora meghaladja a 60 évet, a kandidátusoké pedig az ötvenet.

További probléma még az elavult eszköz- és műszerállomány pótlása, amelyekre számítások szerint évente legalább 1 milliárd rubelt kellene fordítani.

- **Iparági tudományos kutatóintézetek**

Az elmúlt években e kutatóintézetek mintegy 80 százalékát megszüntették, vagy tevékenységüket gyökeresen megváltoztatták. Legnagyobb - megközelítőleg 40 % - létszámcsökkenés a vas- és acélkohászati kutatóintézetekben történt. Összességében napjainkban megközelítőleg 49 ezer fő foglalkozik iparági kutatás-fejlesztéssel, nyolcvan százalékuk a gépgyártásban és a fémfeldolgozásban, hat-hat százalékuk a színesfémkohászatban és a vegyiparban, két-két százalékuk pedig energetikai illetve egészségügyi területen végzi tevékenységét.

- **Állami tudományos központok**

Ezt a címet és a vele járó kiemelt figyelmet és finanszírozást olyan kutatóintézetek kapják meg, amelyek gyakran világszínvonalú kutatási eredményeket produkálnak. E központok általában alkalmazott kutatásokkal foglalkoznak, többségük a Szovjetunió idejében katonai célú tevékenységet folytatott, napjainkban cél a polgári termelésre való áttérés, illetve a kettős hasznosítás fejlesztése.

- **Kis- és közepes vállalkozások**

A hivatalos állami tudományos - műszaki - technológiai politika egyre nagyobb szerepet szán ezeknek a vállalkozási formáknak, úgy a kutatás-fejlesztésben, mint az innovációban.

Oroszország innovációs tevékenységére továbbra is a jelentős tudományos-műszaki potenciál mellett alacsony eredményesség a jellemző. Szakértői vélemények szerint jelenleg az iparvállalatok mindössze 6 százaléka foglalkozik innovációval.

A statisztikai adatok szerint évek óta nem növekszik az országban a kis- és közepes vállalkozások száma sem az ipari, sem pedig a tudományos-műszaki szektorban. A tudomány és a tudományos szolgáltatások terén 2000 óta gyakorlatilag változatlan számú, 30 ezer kis-és közepes vállalkozás tevékenykedik. Az innovatív kisvállalatok száma nemzetközi összehasonlításban rendkívül alacsony. Az USA olajiparában több mint 20000 innovatív kisvállalat tevékenykedik, míg Oroszországban mindössze néhány száz. Ennek ellenére fontos szerepet vállalnak például az egyes iparágak és vállalatok átszervezésében, alkalmazva a nagyvállalatok és a kis-közepes cégek közötti kapcsolatok hatékony módszereit, rugalmasságuknál fogva képesek gyorsan beépülni azokba a technológiai folyamatokba, ahová a nagyok esetleg csak jelentős késéssel lennének képesek.

- **Business-inkubátorok, technológiai parkok, innovációs - technológiai központok**

Ezek a szervezeti formák először a kilencvenes évek elején jelentek meg és fokozatosan nélkülözhetetlen elemeivé váltak a kis- és közepes vállalkozások támogatásának úgy szövetségi, mint regionális szinten.

A főleg szövetségi és regionális államhatalmi szervek patronálásával létrehozott business-inkubátorok elsősorban a kisvállalkozásokat támogatják, míg az Oktatási és Tudományos Minisztérium által alapított technológiai parkok az innovációs tevékenységet segítik.

A kilencvenes évek végén megalakult és azóta is sikeresen működik a „Business-inkubátorok Nemzeti Szövetsége”.

A technológiai parkokat egyetemek és főiskolák bázisán hozták létre, hogy az ottani tudományos-műszaki potenciál, valamint infrastruktúra felhasználásával segítsék az innovációs kisvállalkozások fejlődését.

- **Tudományos városok („naukográdok)”**

Az oroszországi tudományos és tudásigényes ipari potenciál egy jelentős része a tudományos városok területén összpontosul. Az első ilyen települések a harmincas években jöttek létre, jelenleg az ország európai részén 52 tudományos város található, többségük Moszkva környékén.

E valamikor zárt városok legtöbbszörét ma már külföldiek is látogathatják.

A „naukogradokban” található kutatóintézetek és vállalatok a rakéta- és repüléstechnika, az űrhajózás, a biotechnológia, a kémia és a fizikai kémia, a nukleáris kutatások, a gép- és műszergyártás, az elektronika és a hírközlés, a környezetvédelem, valamint a hadiipar területén tevékenykednek.

- **Innovációs városok -- A szkolkovó-i kísérlet**

2009. november 12-én Medvegyev elnök az Állami Dumához intézett elnöki üzenetében kifejtette, hogy az orosz gazdaság modernizációjához elengedhetetlenül szükség van a kaliforniai szilícium völgyhöz hasonló, különleges közigazgatási, jogi, és pénzügyi státussal rendelkező innovációs városok (innopoliszok) hálózatának kiépítésére. 2010 márciusára eldőlt, hogy az első megvalósítás helyszíne a Moszkva nyugati határától (és az elnöki Barviha-i rezidenciájától is) néhány kilométerre fekvő Szkolkovo kisváros lesz. A projekt igazgatójává a RENOVA vállalatcsoport vezető-oligarcháját, Viktor Vexelberget nevezték ki. 2010. május 31-én alkotmánymódosító törvényjavaslatot terjesztett a Duma elé a különleges közigazgatási státusz és egyéb kedvezmények odaítélésének lehetővé tételére. Annak ellenére, hogy a projekt elnyeréséért számos olyan, már működő naukograd, mint Dubna, Gatcsina, Trojick stb. pályázott, az új innopolisz zöldmezős beruházásban fog megvalósulni.

Finanszírozás

Az 1996-ban elfogadott tudományos és technológia-politikai törvény értelmében **műszaki fejlesztésekre országosan, a költségvetési kiadások 4 %-át kell fordítani.** Ezt az értéket 2009-ig nem sikerült elérni. A 2007-2009-es időszakban a ráfordítás 400 milliárd rubel alatt maradt, miközben a GDP 2007-ben meghaladta, később megközelítette az 50 trillió rubelt.

A hat „állami” Orosz Tudományos Akadémia intézményi költségvetése 49,5 milliárd rubel, évek óta alig változik. További támogatásokat nyílt pályázaton szerezhetnek.

Tényleges adatok szerint, alap- és alkalmazott kutatásokra a Szövetségi Tudományos és Innovációs Ügynökség 11,2 milliárd, az Oroszországi Alapkutató Alap (RFFI) 6,6 milliárd, az Oroszországi Humán Tudományos Alap (RGNF) 1,6 milliárd, a Tudományos és Műszaki Kisvállalkozások Fejlesztését Támogató Alap 2,4 milliárd rubelt fordított 2008-ban.

(A célorientált alapoknak a mindenkori K+F célú költségvetési pénzek 8,5 %-a jut: 6 %-ot kap az Oroszországi Alapkutató Alap (RFFI), 1 %-ot az Oroszországi Humán Tudományos Alap (RGNF), a többi 1,5 % pedig a Tudományos és Műszaki Kisvállalkozások Fejlesztését Támogató Alap.)

A 2010-re előirányzott műszaki fejlesztési ráfordítások összege mintegy 1100 milliárd rubel, ami a korábbi évekhez képest jelentős emelkedést mutat.

Oroszországi Alaputatási Alap (RFFI)

Az 1992 áprilisában elnöki rendelettel létrehozott alap feladata az alaputatások támogatása.

Ennek céljából az alábbiakat biztosítja:

- projektek, tudományos publikációk, konferenciák és szemináriumok, műszerbeszerzések pályázatainak elbírálása, a nyertes pályázatok finanszírozása;
- nemzetközi együttműködés elősegítése közös projektek finanszírozása révén;
- az Alap tevékenységét, a támogatott projekteket bemutató kiadványok előkészítése és terjesztése;
- az állami tudományos és műszaki politika kialakításában való részvétel.

Az Alap tevékenysége az alábbi tudományágakra terjed ki:

- Matematika, mechanika és informatika;
- Fizika és csillagászat;
- Kémia;
- Biológia és orvostudomány;
- Földtudományok;
- Az emberrel és a társadalommal kapcsolatos tudományok.

A fentiekben már említett 6 %-os költségvetési támogatáson kívül az Alap a különféle hazai és külföldi vállalatok, intézmények, szervezetek és magánszemélyek önkéntes anyagi támogatásából is gazdálkodik.

A rendelkezésre álló anyagiak elosztását az Alap Tanácsa végzi. A pénzeszközök több mint 70 százalékát fordítják az úgynevezett „eredeti kezdeményezésű tudományos projektek” támogatására. E projekteken vagy egyes kutatók, vagy maximum 10 fős kutatói kollektívák dolgoznak, legfeljebb három éven át.

Oroszországi Humán Tudományos Alap (RGNF)

1994 szeptemberében kormányrendelettel alakult meg. Fő tevékenysége az oroszországi társadalomtudományi kutatások támogatása, valamint az ezekhez kapcsolódó tájékoztatási tevékenység.

1998-ban a központi pályázatok mellett létrehozták a regionális pályázatok rendszerét is.

Az Alap publikációs programja Oroszország legnagyobb tudományos könyvkiadási tevékenységét foglalja magába.

Az Alap pénzeszközeit egyrészt a központi költségvetés biztosítja, másrészt pedig oroszországi és külföldi intézmények, vállalatok és magánszemélyek önkéntes adományai.

E pénzeszközök az alábbi célokra használhatók fel:

- A pályázati úton kiválasztott tudományos projektek támogatása;
- Tudományos információk megszerzése és terjesztése;
- Az Alap műszaki és információs bázisának fejlesztése, szakértői tevékenység.

Tudományos és Műszaki Kisvállalkozások Fejlesztését Támogató Alap

Az Alap 1994 februárjában alakult elnöki rendeletre, tevékenysége az alábbi területekre terjed ki:

- Kutatás-fejlesztési tevékenység finanszírozása;

- Kisvállalkozások tevékenységének koordinálása az Állami Tudományos Központokkal, az Orosz Tudományos Akadémia intézeteivel és a felsőoktatási intézményekkel;
- Fiatal kutatók, aspiránsok és egyetemisták bevonása az innovációs tevékenységbe;
- Részvétel az Orosz Tudományos Akadémia műszerfejlesztésében;
- Kisvállalkozások infrastrukturális fejlesztése;
- Szemináriumok, konferenciák, kiállítások szervezése.

A kutatás-fejlesztés költségvetésen kívüli forrásokból is gazdálkodhat. Ilyen források a különféle **ágazati és regionális alapok**, valamint az **Oroszországi Technológiai Fejlesztési Alap**.

Az Alapot 1992-ben hozták létre, felügyeletét az Szövetségi Tudományos és Innovációs Ügynökség látja el.

Tudományos kutatást és kísérleti fejlesztést finanszíroz szerződéses alapon, visszatérítendő támogatás formájában az alábbi területeken:

- Új, tudásigényes termékek létrehozása;
- Új technológiák kifejlesztése, meglévők korszerűsítése;
- A termékek műszaki színvonalának emelése;
- A termékek szabványosítása és műbizonylattal történő ellátása;
- Munkavédelmi és biztonságtechnikai tevékenység.

Az Alap pénzeszközeit a következő módon képezi: az ágazati minisztériumok, önkormányzatok, illetve magánvállalkozások a Szövetségi Tudományos és Innovációs Ügynökséggel egyeztetve alapítványokat hozhatnak létre a kutatás-fejlesztési tevékenység támogatására. E szervezetek az alapítványba befizetett összegeket ráterhelik termékeik, szolgáltatásaik önköltségére, az alapítványba befolyt összegek 25 %-át pedig negyedévente átutalják az Oroszországi Technológiai Fejlesztési Alap számlájára.

A K+F és az innováció területét érintő legfontosabb jogszabályok

- Az Oroszországi Föderáció Alkotmánya (1993);
- Iparpolitikai koncepció (kormányrendelet, 1996);
- A tudományról és az állami tudományos-műszaki politikáról (szövetségi törvény, 1996);
- Az Orosz Föderáció védelmi iparának átalakításáról (szövetségi törvény, 1998);
- Az Orosz Föderáció tudományos városának jogállása (szövetségi törvény, 1999);
- Az Oroszországi Föderáció tudományos és technológia fejlesztési politikájának 2010-ig terjedő és hosszú távú alapjai (elnöki rendelet, 2002);
- Az Orosz Föderáció állami beruházási politikájának alapvető irányai a tudomány és a technológia terén (kormányrendelet, 2002).
- A tudományos és technológiai fejlesztések prioritásai. Kritikus technológiák. (elnöki rendelet 2006.)
- Az Orosz Föderáció tudományos-technológiai fejlesztési stratégiája 2015-ig. (elnöki rendelet 2009.)
- A nanotechnológia fejlesztési stratégiája (elnöki rendelet 2009.)

Oroszországnak jelenleg nincs innovációs törvénye.

1.3. Oroszország kétoldalú és az EU-n kívüli multilaterális Tét kapcsolatai, együttműködései

Oroszországnak jelenleg több mint 50 országgal van szerződésen alapuló kétoldalú Tét kapcsolata.

A kétoldalú tudományos, műszaki és technológiai együttműködés területén Oroszország az alábbi irányokat tartja fontosnak:

- **A Független Államok Közössége**

A FÁK-on belül is kiemelt feladatnak a sokoldalú együttműködés Kazahsztánnal, Belorussziával és újabban Ukrajnával. A Szovjetunió idején kialakult kapcsolatok továbbvitele, illetve újjáélesztése a fő cél, természetesen az időközben végbement változások figyelembe vételével.

- **Kapcsolatok a G-8 tagjaival**

Rendkívül sokoldalú együttműködés kiépítése a cél, elsősorban a meglévő orosz alapvetési potenciál hasznosítása és a kutatók partnerállamokban történő továbbképzése révén.

Az alkalmazott kutatások terén az orosz tudomány és technológia prioritásirányainak megfelelő kapcsolatok kiépítése a cél.

Nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy a fejlett ipari országokban tevékenykedő orosz kutatók minél nagyobb számban térjenek vissza Oroszországba. Az Ipari, Tudományos és Technológiai Minisztérium az Orosz Tudományos Akadémiával együtt külön alapot hozott létre a hazatérő kutatók támogatására, az oroszországi tudományos életbe történő bekapcsolódásuk zökkenőmentes elősegítésére.

Eredményesen működik Németországgal a **DAAD-csereprogram**.

Fulbright-ösztöndíjjal napjainkig már több mint 50 ezer orosz hallgató és kutató járt az Amerikai Egyesült Államokban.

2010-es „Franciaország Éve” keretében francia és orosz tudósok, nyilvános kerekasztal sorozat mellett vitatják meg nézeteiket a tudományos és civil közvéleményt foglalkoztató aktuális kérdésekről.

- **Kapcsolatok a fejlődő országokkal**

Elsősorban a hagyományos partnerekkel - Kína, India, Indonézia, Malajzia, Irán - való együttműködés fejlesztése a cél. Újabban Brazíliával és Venezuelával írtak alá jelentős tudományos-technológiai egyezményeket.

- **Együttműködés az ENSZ intézményeivel**

Az UNEP, UNIDO, UNESCO, WHO, valamint a legkülönbözőbb nemzetközi programok (klímaváltozás, biológiai biztonság, járványos betegségek elleni küzdelem stb.) keretében folytatott nemzetközi együttműködés.

A beszámolási időszakban csatlakozott Oroszország a Kiotói Jegyzőkönyvhöz.

- **Együttműködés egyéb nemzetközi szervezetekkel, szervekkel és intézményekkel**

A NATO, a CERN - Dubna program, valamint a Nemzetközi Tudományos - Műszaki Központ (MNTC) keretében folyó együttműködés méltó említésre.

Ez utóbbi intézményt 1994-ben alapította az EU, az USA, Oroszország, Norvégia, Kanada és Japán. Fő feladata a volt Szovjetunió hadiipari kutatásokkal foglalkozó intézményeinek és kutatóinak átállítása polgári célú tevékenységre. A megalakulása óta eltelt időszakban a központ több mint 1800 projektet támogatott megközelítőleg 550 millió dollár értékben.

- **Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Központ**

Moszkvában folytatja tevékenységét az 1969-ben alapított, nemzetközi szervezatként bejegyzett Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Központ (oroszul MCNTI, angolul ICSTI). Az eredetileg a KGST tagországok informatikai fejlesztésére létrehozott intézmény túlélte a KGST megszűnését, profilt váltott és 18 tagországgal működik tovább. Tevékenységével elsősorban a technológia-transzferet szolgáló információ átadását kívánja elősegíteni, ilyen jellegű szolgáltatásokkal támogatja a kis- és közepes vállalkozásokat. Az MCNTI úgy önállóan, mint tagjai révén is részt vesz a nemzetközi tudományos-műszaki együttműködésben (ESPIRIT/EIS, EUROMECUM, MAGATE, UNEP, FAO).

1. Oroszország kapcsolata az EU-val a K+F és az innováció területén

Oroszország és az EU közötti kapcsolatokat az 1997-ben megkötött **”Partnerségi és együttműködési szerződés”** szabályozza, amelynek 62. cikke foglalkozik a tudományos és műszaki téren folyó kooperációval.

Az Oroszország és az EU által Brüsszelben 2000. november 16-án kötött és 2002. december 31-én lejárt **tudományos-műszaki együttműködési szerződést** 2003. november 6-án a Rómában tartott 12. EU - Oroszország csúcstalálkozón a felek további **öt évvel meghosszabbították**. Bár minden aktuális EU -Orosz találkozáson napirendre kerül, az új szerződést máig sem írták alá, csak újból meghosszabbították.

2003 őszén az orosz fél kijelölte az **EU FP Keretprogramok kapcsolattartóit (NCP)**, összesen kilenc főt. Az FP7-es Keretprogramban az oroszországi kutatók elsősorban az alábbi tudományterületeken működhetnek együtt európai kollégáikkal:

- biotechnológia, mezőgazdaság;
- egészségügy;
- anyagtudományok;
- nanotechnológia;
- űrkutatás, repülés;
- környezetvédelem;
- alapkutatások;
- korszerű energiatermelési módszerek;
- alternatív energiahordozók;

- energiatakarékosság.

Az innovatív kisvállalkozások kapcsolatfelvételének előmozdítására az Orosz Oktatási és Tudományos Minisztérium, az Alaputatási Alap valamint a Technológia Transzfer Hálózat az „European Enterprise Network” mintájára közösen létrehozott egy **gate2RuBin** elnevezésű hálózatot, ami 30 orosz régióban működik

Aktívak az EU és Oroszország kapcsolatai a **világűr kutatása** terén. Az együttműködés fejlesztésére jó lehetőségek vannak a GALILEO, a GMES programok terén, a műholdas hírközlésben, az élettudományok terén és végül, de nem utolsósorban a hordozórakéták témakörében. Ez utóbbi jelentősége a Columbia űrsikló 2003. februári tragédiája és az űrsikló program idei befejezése után csak nőtt.

Az **EU moszkvai képviselete széleskörű tevékenységet fejt ki** a közösség tudományos, műszaki és technológiai vívmányainak oroszországi kutatókkal történő megismertetésében. A képviselet munkatársai rendszeresen ellátogatnak vidéki városokba (Szentpétervár, Novoszibirszk, Omszk, Jekatyerinburg, Krasznodar, Rosztov na Donu stb.) tartottak ismertetőt az FP 7-os keretprogramról és bátorították a kutatókat az EU-beli kollégáikkal történő közös pályázásra.

3. Oroszország és Magyarország K+F és innovációs kapcsolatai

3.1. A kapcsolatok intézményi rendszerének és fejlesztésük lehetőségeinek áttekintése

Az Oroszországi Föderáció és a Magyar Köztársaság közötti TÉT kapcsolatokat az 1993-ban aláírt kormányközi Tudományos és Technológiai Egyezmény szabályozza. Az egyezmény értelmében alakult meg és működik a **Magyar – Orosz TÉT Vegyes Bizottság**.

A Vegyes Bizottság harmadik ülését 1998-ban, a negyediket 2002 júliusában tartotta, mindkettőt Moszkvában.

A negyedik ülésen aláírásra került 2002-2004. évi munkaterv közös projektjei a beszámolási időszak idején megvalósultak.

A Vegyes Bizottság ötödik ülésére 2005 áprilisában került sor Budapesten. Az ülésen a felek elfogadták a TÉT együttműködés 2005-2006. évi munkatervét, amelyben 16 közös projekt szerepel.

A Vegyes Bizottság következő ülésére a tervek szerint Moszkvában kerül volna sor, 2006. harmadik negyedévében, ez azonban az orosz fél kérésére akkor elmaradt.

2007 őszén és 2008 tavaszán többször is felmerült Pártos Ferenc NKTH elnök moszkvai látogatásának megszervezése a TÉT Vegyes Bizottság soron következő ülésének előkészítése céljából, de azokat a magyar fél kérésére rendre elhalasztották mígnem, a kormányátalakítás keretében kinevezték a kutatási minisztert.

Molnár Károly kutatási miniszter 2008 őszén elkísérte Gyurcsány Ferenc miniszterelnököt moszkvai villámlátogatására. Ennek során szándéknyilatkozatot írt alá a Dubnai EAI igazgatójával Magyarország teljes jogú tagságának visszaállíthatóságának megvizsgálásáról.

Molnár Károly miniszter 2009. május 21-23-ra kitűzött moszkvai látogatása a miniszteri poszt megszűnése miatt elmaradt.

2010 márciusában Medvegyev elnök megszüntette a Tudományos és Innovációs Ügynökséget és elrendelte az Oktatási és Tudományos Minisztérium átszervezését.

A felsorolt események következtében a Magyar -Orosz TÉT egyezménynek jelenleg nincs aláírt érvényes együttműködési jegyzőkönyve.

A magyar miniszterelnök 2005. februári moszkvai látogatása idején nanotechnológiai szándéknyilatkozatot írt alá dr. Boda Miklós, a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal elnöke és Szergej Mazurenko, a Szövetségi Tudományos és Innovációs Ügynökség vezetője. A szándéknyilatkozat értelmében a partnerek Miskolcon nanotechnológiai kutatóközpontot hoznak létre. 2005 áprilisában Mazurenko úr a témában megbeszéléseket folytatott Budapesten és Miskolcon. Ez a központ végül orosz állami részvétel nélkül jött létre.

Putyin elnök 2006. február végi magyarországi látogatása idején írta alá dr. Kóka János gazdasági és közlekedési miniszter, valamint Leonyid Rejman, az Oroszországi Föderáció informatikai és hírközlési minisztere „A magyar-orosz nanotechnológiai együttműködés programja” című dokumentumot, amely 2006 végéig határozta meg a felek által teendő lépéseket.

A Miskolc város tulajdonában lévő Miskolc Holding Rt. Valamint a magántulajdonban lévő zelenográdi NT MDT Rt. 2007 májusában Zelenográsban Szándéknyilatkozatot írt alá az 50-50%-ban orosz-magyar tulajdonlású Nanovo Kft. megalapításáról, a nanotechnológia innovációs menedzselésére. A Kft. 2007. július 18-án megalakult, annyi módosítással, hogy az orosz NT MDT Rt. 25-25%-ban megosztotta tulajdonát az Angsztrem-T Rt. orosz nanotechnológiai nagyvállalkozással.

3. 2. Egyetemi, akadémiai, kutatóintézeti együttműködések

A Magyar Tudományos Akadémia, továbbá oroszországi partnerei – az Orosz Tudományos Akadémia, az Orosz Orvostudományi Akadémia és az Orosz Mezőgazdasági Akadémia – között folyamatos az együttműködés, amely elsősorban kutatói cserében valósul meg.

A Magyar Űrkutatási Iroda hagyományosan jó kapcsolatokat ápol a Roszkoszmosz orosz űrügynökséggel. Magyar részről az ELTE, a KFKI, az MTA GGKI és mások vesznek részt orosz és nemzetközi űrprogramok végrehajtásában.

4. A TÉT attasé tevékenysége

4.1. Kapcsolatépítő, promóciós tevékenység a K+F és innováció területén

Az előző évhez hasonlóan a beszámolási időszakban is kiemelt feladatomban volt a **kapcsolattartás** az Oktatási és Tudományos Minisztérium Nemzetközi Együttműködési Főosztályával, a Szövetségi Tudományos és Innovációs Ügynökséggel, az Orosz Tudományos Akadémia Külkapcsolatok Főosztályával,

valamint az EU moszkvai képviseletével. E feladataim végrehajtása során elsősorban az NKTH Attaséi és Információs Osztályával, valamint az MTA Nemzetközi Együttműködési Irodájával konzultáltam.

Számos – a kutatás-fejlesztésben meghatározó – magyar és orosz intézménnyel, kutatóintézettel, egyetemmel, ügynökséggel, állami és magán vállalat képviselőjével tartottam rendszeres kapcsolatot a kölcsönös együttműködések megteremtése, fenntartása és kibővítése érdekében.

4.2. A TÉT attasé részvétele a nagykövetség nem TÉT területeken folytatott tevékenységében

2009 májusáig a Magyar Ösztöndíj Bizottság megbízásából a Moszkvába és Szentpétervárra orosz nyelvi továbbképzésre érkező diákok ügyeit intéztem.

Egy fejezet megírásával részt vettem az orosz környezeti állapotokat bemutató „EU Head of Mission Statement” jelentés összeállításában.

EU kezdeményezésre, 2008-ban megalakult a Zöld Diplomácia Kör, amelynek keretében követségi megbízásra környezetvédelmi attaséi feladatokat láttam el.

Moszkva, 2010. június 17.

Dr. Graczka Gyula